

"Viitorul culturilor proteice în UE: Strategii pentru sustenabilitate în contextul schimbărilor climatice"

Автор(и): Растителна защита
Дата: 04.05.2026 Брой: 5/2026

Producția de culturi proteice în Uniunea Europeană se află la o răscruce strategică. Pe de o parte, cererea de proteine vegetale pentru hrana animalelor și alimentația umană este în creștere, dar, pe de altă parte, producția locală rămâne în urmă, plasând Europa într-o puternică dependență de importurile de soia. Conform celui mai recent raport al grupului de experți al *Rețelei PAC a UE*, depășirea acestui deficit necesită nu doar mai multe suprafețe cultivate, ci o schimbare sistemică cuprinzătoare, adaptată provocărilor schimbărilor climatice.

Deficitul de Proteine al Bătrânului Continent

Declinul istoric al cultivării culturilor proteice în Europa se datorează în mare parte utilizării pe scară largă a îngrășămintelor azotate sintetice, care a redus stimulentele economice pentru cultivarea leguminoaselor care fixează azotul în sol. Este sugestiv faptul că, în 2022, aproape 24% dintre leguminoasele pentru boabe din UE au fost produse în condiții de agricultură ecologică (care se bazează pe ele pentru fixarea azotului), deși agricultura ecologică reprezintă doar 9,1% din suprafața agricolă totală.

Astăzi, producția de culturi proteice în UE este limitată din cauza competitivității lor economice slabe în comparație cu alte culturi și cu importurile ieftine, în principal de soia.

Pentru a reduce această dependență, sunt necesare atât o creștere a producției locale prin soiuri mai bune și introducerea de culturi leguminoase alternative, cât și o orientare către diete cu mai multe proteine vegetale și extensificarea creșterii animalelor.

Raportul afirmă clar că problema nu poate fi rezolvată doar prin tehnologie. Înlocuirea tuturor importurilor cu producție locală este nerealistă din cauza constrângerilor climatice și economice. Este necesară o schimbare a sistemelor alimentare în sine și a obiceiurilor de consum.

Provocări de-a Lungul Lanțului Valoric: De la Sămânță la Piață

Experții identifică trei grupuri principale de bariere pentru fermieri:

Pre-producție (Semințe):

Lipsește soiurile bine adaptate la condițiile locale specifice. Ameliorarea comercială se concentrează în principal pe culturi de masă precum mazărea și soia, în timp ce speciile mai puțin comune (lupin, mazăriche) rămân subdezvoltate din cauza lipsei de interes financiar.

Lupinul (Lupinus) este un gen de plante cu flori din familia leguminoaselor (Fabaceae). Genul include peste 200 de specii, cea mai mare diversitate fiind observată în America de Nord și de Sud. Se găsește, de asemenea, în Africa de Nord și în regiunea mediteraneană. Este cultivat în multe țări atât pentru hrană, cât și ca plantă ornamentală.

Mai mult, fermierii nu au adesea acces la informații privind caracteristicile cheie ale soiurilor, cum ar fi rezistența la cădere, ușurința treierării sau timpul de gătire al semințelor.

Semințe de lupin. Lupinul poate face mâncarea atât dulce, cât și sărată și poate aroma alimentele fermentate tradițional, produsele de panificație și sosurile. Preparatele din lupin sunt cele mai comune în Europa, în special în Portugalia, Spania, Grecia și Italia.

La Nivelul Fermei (Agronomie și Rentabilitate): Cultivarea culturilor proteice aduce adesea profituri mai mici. Multe ferme nu dispun de utilajele specializate necesare pentru semănat, recoltat și procesare. De asemenea, lipsește cunoștințele practice privind gestionarea solului și controlul bolilor pentru aceste culturi.

Post-Recoltare (Piețe și Procesare): Fermierii primesc o parte prea mică din valoarea adăugată, deoarece procesarea și comercializarea au loc în afara fermei. La nivel european, există o lipsă gravă de infrastructură regională pentru curățare și procesare, ceea ce face dificile vânzările directe.

Schimbările Climatice: O Amenințare, dar și un Catalyst pentru Inovare

Schimbările climatice cresc presiunea prin secete, căldură și dăunători. Cu toate acestea, ele creează și noi oportunități. Raportul notează că zonele tipice pentru anumite culturi se vor deplasa mai la nord. Se deschid, de asemenea, oportunități pentru cultivarea culturilor mai puțin populare care necesită mai puțină apă și sunt rezistente la secetă.

Măzăricea (Lathyrus) este o plantă anuală din familia leguminoaselor (Fabaceae). Este cel mai des folosită pentru furaje.

Exemple de culturi alternative: Năutul este menționat ca o alternativă tolerantă la secetă pentru mazărea proteică (deși prezintă un risc în umiditatea ridicată a verii). Dar atenția este atrasă și asupra mazărichii (*Lathyrus sativus*) – o cultură tolerantă la secetă care poate fi cultivată în multe regiuni ale UE, dar care încă nu este ameliorată comercial.

Măzărichea este o cultură proteică și este folosită nu numai pentru furaje, ci și pentru alimentația umană. Făina se prepară din semințele mature, iar atunci când este adăugată la făina de grâu, crește valoarea nutrițională și calitatea pâinii și a produselor din paste făinoase.

Raportul prezintă soluții specifice și exemple reale despre cum fermierii pot face față schimbărilor climatice și barierelor economice.

A. Semințe și Acces la Informații

Impactul schimbărilor climatice este imprevizibil; prin urmare, ameliorarea soiurilor trebuie să prioritizeze trăsături adaptive precum maturitatea timpurie, sistemele radiculare adânci și toleranța la frig.

Exemplu: SeedLinked este o platformă digitală (folosită în principal pentru semințe de legume în SUA) pentru colectarea și partajarea datelor din testarea participativă a soiurilor de către fermieri, precum și pentru schimbul de informații despre sursele de semințe. Raportul sugerează că un instrument similar pentru culturile proteice ar putea sprijini fermierii din UE în selectarea soiurilor potrivite.

Legume Hub este o platformă europeană, multilingvă, cu acces deschis, concepută pentru partajarea cunoștințelor de specialitate și a bunelor practici legate de cultivarea, procesarea și utilizarea culturilor leguminoase. Platforma își propune să sprijine dezvoltarea durabilă a sistemelor alimentare în Europa, oferind informații oportune, bazate pe știință și practice. Facilitează legătura dintre cercetarea științifică și aplicarea practică în ferme.

B. Procesarea la Fermă

Procesarea la fața locului (de exemplu, decorticarea, prăjirea, curățarea semințelor) permite fermierilor să rețină o parte mai mare din valoarea adăugată și să își crească profitabilitatea și autosuficiența. Un obstacol major aici este costul echipamentelor, motiv pentru care se recomandă investiții comune ale cooperativelor și utilizarea de utilaje accesibile.

Exemplu: Ferma Scotston (Scoția) produce aproape toată hrana pentru animale din culturi proteice la fața locului, iar apoi produsele de origine animală sunt vândute local. Această autosuficiență în ceea ce privește furajele proteice contribuie atât la sustenabilitatea economică a fermei, cât și la stabilitatea sa de mediu.

C. Consolidarea Lanțurilor Valorice Regionale

Colaborarea și identitatea regională comună sunt esențiale pentru accesul pe piață.

Exemplu: Inițiativa "Eiwitboeren van Nederland" (Olanda). Raportul vizualizează lanțul lor, care stabilește o legătură directă între fermieri și cumpărătorii finali (printr-un acord general), eliminând mai mulți intermediari. Acest lucru permite fermierilor să comercializeze produse noi și să exercite un control mai mare asupra prețurilor.

Orientări pentru Viitor

Raportul recomandă crearea de Grupuri Operaționale pentru a rezolva probleme specifice din teren. Printre cele mai promițătoare idei se numără înființarea de rețele pentru testarea năutului în Europa de Nord pentru a depăși lipsa de interes din partea amelioratorilor comerciali și costul ridicat al semințelor.

Dezvoltarea metodelor de Gestionare Integrată a Dăunătorilor în Europa de Sud-Est/România pentru a face față infestărilor severe cu dăunători (de exemplu, gărgărițe), exacerbate de

schimbările climatice, prin testarea de noi produse ecologice de protecție a plantelor.

Integrarea leguminoaselor în industria berii și distilării din Irlanda și Scoția. Ideea este de a folosi infrastructura existentă a fermierilor cu capacități de distilare sau fabricare a berii pentru a produce bere sau băuturi spirtoase din leguminoase, creând produse de mare valoare pentru consumul uman, în timp ce subprodusele sunt folosite pentru hrana animalelor.

Concluzie și Analiză Generală

Mesajul principal al raportului este că creșterea producției de culturi proteice în UE nu este doar o provocare tehnică sau economică, ci necesită o schimbare sistemică. Succesul depinde de o cooperare strânsă între fermieri, cercetători, procesatori și consumatori. Fără partajarea cunoștințelor, precum și dezvoltarea de produse care să răspundă cererii pieței, eforturile de a atinge independența proteică a Europei vor rămâne sever limitate.

Prin implementarea inovațiilor și scurtarea lanțurilor de aprovizionare, fermierii europeni pot transforma culturile proteice într-un pilon durabil și profitabil al fermelor lor.

Puteți citi și descărca raportul complet **AICI**